I.

CHEMAREA LUĬ CONSTANTIN-VODĂ MAVROCORDAT CĂTRE OLTENĬ.

D. N. Dobrescu citează, în cartea sa despre Biserica Olteană supt Austriacĭ (p. 134), actul prin care Constantin Mavrocordat, întîmplîndu-se a fi Domn, la întoarcerea celor cincĭ județe către Domnia din Bucureștĭ, îndeamnă la supunere către Turcĭ, la patriotism, am zice azĭ, pe locuitorĭ, înnainte de a se încheia războiul.

E de mirare că un act de această însemnătate n'a văzut încă lumina. Îl dăm aicĭ după originalul din Archivele Statuluĭ.

M[i]l[o]stiiŭ b[o]jiiŭ Io Costandinŭ Nicolae Voevod, gospodarŭ zemli vlahiscoe, pisah g[o]sp[o]dstvami [= Domn al Țeriĭ-Româneștĭ, am scris Domnia Mea] cinstitŭ și de Dumnezeŭ iubitoriule, Sfinția Ta, părinte episcoape alŭ Rîmniculuĭ și Sfințielor Voastre părințĭ egumenĭ dupre la mănăstirile dupeste Oltŭ, dinŭ județulŭ Romanațilorŭ, alŭ Vălciĭ, alŭ Jiiuluĭ-de-josŭ, alŭ Jiiuluĭ-de-susŭ și alŭ Mehedinților, si Molitvelor Voastre, preoțĭ, diaconilorŭ, și dumneavoastră boiarĭ maĭ marĭ și boerănașilor, căpitanilorŭ de țară și slujitorilorŭ și voao, părcălabilor dupen sate și tuturorŭ săteanilorŭ, cățĭ sănteți lăcuitorĭ într'aceaste maĭ susŭ numite judeațe, alŭ Romanațilorŭ, alŭ Vălciĭ, alŭ Jiiuluĭ-de-josŭ, alŭ Jiiuluĭ-de-susŭ și alŭ Mehedințilorŭ.

Vă facemŭ Domnia Mea în știre că, de vreame că, dinŭ tămplarea vremilorŭ, întămplăndu-să și acumŭ năpădire de Neamțĭ și catane în pămăntulŭ acesta, nu puține jafurĭ și prăzĭ aŭ cursŭ ticăloșilorŭ pămănteanĭ de către aceĭ vrăjmașĭ aĭ putearneciĭ Înpărățiĭ, adecă de către Neamțĭ și catane, a cărora năpădire prea-puternica Înpărăție nesuferindu-o și neobicnindu-o *(sic)*, trimis-aŭ oștĭ înpărăteștĭ, otomăneștĭ și tătărăștĭ, spre izgonirea vrăjmașilor, ca să-ĭ dăzrădăcineze și să-ĭ izgonească din pămăntulŭ țăriĭ, și, văzăndŭ Domnia Mea atăta gloată de ostașĭ, cariĭ putea să facă multă stricăčune și pradă țăriĭ și pămănteanilorŭ,

cu toată vărtutea și nevoința noastră amŭ stătutŭ și ne-amŭ jărtvitŭ pe sinene, ajungăndŭ cu multă rugăčune la prea-putearnica Înpărăție, de amŭ scosŭ fermanurĭ înpărăteștĭ, cu mare tărie și cu înfricoșate poruncĭ, ca să nu să atingă cinevașĭ dinŭ ostașĭ asupra săracilorŭ și a pămănteanilorŭ, măcarŭ de unŭ capŭ de ață, luîndŭ asupra noastră pre totŭ norodulŭ, de la micŭ pănă la mare, că săntŭ dreapte raiale ale prea-putearniciĭ Înpărățiĭ. Și așa, cu mila și ajutoriul luĭ Dumnezeŭ s'aŭ păzitŭ săraciĭ și s'aŭ apăratŭ de ostașiĭ înpărăteștĭ, iarŭ, de aŭ și îndrăznitŭ cinevașĭ dinŭ ostașĭ a supăra pe căte unŭ săracŭ, și i-aŭ luatŭ ceva, cu totŭ adinsulŭ ne-amŭ silitŭ și fieștecăruia i s'aŭ scosŭ paguba. Aseamenea dară și pentru aceale cincĭ judeațe de peste Oltŭ, adecă Romanațiĭ, Vălča, Doljŭ, Gorjŭ și Mehedințĭ, partea de peste Oltŭ, viindŭ hotărătă poruncă de la prea-putearnica Înpărăție ca să să rădice Măria Sa seraschiarĭ Murtază-Pașă cu oștile înpărăteștĭ, cu 55 de steagurĭ de serdenghečti, și cu 40 de steagurĭ de levenț, și cu 30 de steagurĭ de aghialeturĭ[1], și cu unŭ Seraschiiarĭ Sultanŭ și cu alțĭ doĭ Sultanĭ, cu 6.000 de oaste tătărască, și să între peste Oltŭ într'aceale cincĭ judeațe, ca să izgonească pe vrăjmașiĭ putearniciĭ Înpărățiĭ, și, fiindŭ și voĭ, lăcuitoriĭ aceĭ țărĭ dinceput și dintăiașĭ dată, maĭ denainte vreame raiale supuse ale prea-putearniciĭ Înpărățiĭ, creștineaște, tocma ca unŭ moșteanŭ alŭ patrieĭ aceștia, cu dureare de inimă asupra creștinesculuĭ norodŭ, umilindu-ne, nu ne-amŭ înduratŭ, nicĭ amŭ pututŭ răbda saŭ a suferi să auzimŭ stricăčunea lăcuitorilorŭ aceĭ părțĭ, care s'arŭ putea întămpla să să facă, de către ostașiĭ înpărăteștĭ, ci, precumŭ, pentru norodulŭ părțiĭ ceștiĭ dincoace, ne-amŭ silitŭ și ne-amŭ nevoitŭ de i-amŭ luatŭ asupra noastră, așa și darŭ aseamenea și pentru voĭ, luîndu-vă asupra noastră de la prea-putearnica Înpărăție, că vețĭ fi dreapte raiale ale Putern̆icii Sale, și cumŭ vă vețĭ pleca și vă vețĭ supune suptŭ stăpănirea prea-putear-

[1] Ostașĭ regulațĭ, ostașĭ aleșĭ și ostașĭ din provinciĭ.

nicii Înpă[răţii], precumŭ aţĭ fostŭ dinceputŭ şi maĭ de nainte, şi suptŭ oblăduirea noastră, bine aŭ voitŭ prea-putearniculŭ Înpăratŭ, după rugăčunea noastră, şi aŭ datŭ fermanŭ cu mare tărie ca, căţĭ dinŭ lăcuitorĭ vorŭ alerga şi vorŭ năzui de vorŭ veni către Măria Sa Seraschiiarĭ-Paşa şi cătră boiariul nostru ce l-amŭ trimisŭ înpreună pentru aşăzarea şi tocmirea aceĭ părţĭ de ţară, toţĭ să fie păziţĭ, apăraţĭ şi feriţĭ de verĭce fealĭ supărare şi răŭ care s'arŭ putea întâmpla de cătră otomăneştiĭ ostaşĭ: atâta aceia, câtŭ şi casele lorŭ şi bucatele lorŭ, niminĭ să nu să atingă măcarŭ de unŭ capŭ de aţă.

Decĭ darŭ, văzăndŭ cartea Domnii Meale, şi înţelegăndŭ de mila ce prea-putearnica Înpărăţie prin mijlocul nostru aŭ arătatŭ cătră voĭ toţĭ, numaĭ de câtŭ, cu inimă neîndoită şi cu toată voia, să alergaţĭ şi să năzuiţĭ să veniţĭ către Măria Sa Seraschiarĭ-Paşa, spre închinăčunea şi supunerea suptŭ ascultarea şi stăpănirea otomăneştiĭ Mărirĭ şi suptŭ oblăduirea noastră. Şi nu numaĭ voĭ, ceĭ marĭ şi maĭ de frunte, ci, pentru binele şi folosulŭ de obşte, să îndemnaţĭ pre toţĭ, celalaltŭ obştescŭ norodŭ, să să supue şi să fie precumŭ aŭ fostŭ maĭ nainte, alergăndŭ şi eĭ cu toţiĭ împreună spre căştigarea ča de folosŭ. Şi să-şi ià fieştecarele buiurultiŭ de la Măria Sa Paşa şi carte domneaască din măna boiaruluĭ nostru.

Drept aceaia darŭ, urmăndŭ poruncii şi învăţăturiĭ noastre, să ştiţĭ că cu toţiĭ veţĭ fi păziţĭ şi apăraţĭ de totŭ răulŭ, şi veţĭ avea de la Domnia Mea milă, căutare, dreptate şi uşurinţă la toate dăjdile voastre. Şi veţĭ şti şi ačasta, că, pentru zahereao ce să cade a să da oştilor înpărăteştĭ, s'aŭ trimisŭ banĭ gata, ca să să plătească zahereao cu banĭ, să nu să facă supărare, nicĭ să să ià de la niminĭ măcarŭ unŭ grăunţŭ fără banĭ; şi, de să va întâmpla a să face cuivaşĭ de cătră ostaşĭ vre o pagubă şi supărare, numaĭ de câtŭ acelŭ păgubaşŭ să alearge şi să meargă la Măria Sa Paşa, să dea jalbă, şi i să va înplini toată paguba până la una, şi ostaşul acela să va pedepsi cu mare şi grea pedeapsă, dupe fermanurile putearniciĭ Înpărăţiĭ.

Iarŭ, de carea cumva să va amăgi cu găndulŭ a rămănea totŭ dejbinaţĭ suptŭ stăpănirea streinilorŭ Neamţĭ, vrăjmaşilorŭ prea-putearnicii Înpărăţiĭ, să ştiţĭ că, nu numaĭ vă veţĭ jăfui şi vă veţĭ prăda de bucatele şi averile voastre, ci şi robii vă veţĭ da, şi veţĭ treace şi prinŭ ascuţitulŭ sabieĭ, şi păcatulŭ acela va fi în grumaziĭ voştri.

Şi orĭcarele, verĭ dinŭ egumenĭ, verĭ dinŭ boiarĭ saŭ boierănaşĭ, saŭ verĭce fealĭ de omŭ pămănteanŭ arŭ fi avăndŭ aicĭ, în ţară, moşiĭ, viĭ, Ţiganĭ, case, să vă triimiteţĭ acumŭ maĭ nainte oameni voştri, să le ià întru stăpănire-vă, că de către Domnia Mea toate vă le dăm ca să vă le stăpăniţĭ fără de nicĭo zăticnire.

Tolico psiah g[ospodst]v[a]mi. [Aceasta poruncim Domnia Mea.] Oct[omvrie] 29, 7246 [1737].

[Monogramă. Pecete. — Şi turceşte[1]].

Io Costandin Voevoda.

[1] *Hurez,* doc. XI I/6. Cf. şi n[1] 7.

II.

TREĬ SCRISORĬ PRIVITOARE LA IENĂCHIȚĂ VĂCĂRESCU.

D. profesor I. Lupaş, din Sibiiŭ, îmĭ trimete aceste treĭ scrisorĭ copiate la Sibiiŭ, în Museul Bruckenthal, şi privitoare la boierul cu ştiinţă de latineşte, franţuzeşte şi italieneşte, la potrivitul emisar în străinătate care a fost Ienăchiţă Văcărescu, gramaticul şi poetul.

Se ştie că, fugind de-acasă, pentru a vedea Europa, despre care li vorbise perceptorul lor apusean, beizadelele luĭ Alexandru-Vodă Ipsilanti, Văcărescu primi de la părintele deznădăjduit, care se temea pentru situaţia sa domnească, sarcina de a-ĭ aduce înnapoĭ din Ardeal.

Bruckenthal, puternicul magnat ardelean, avu plăcerea de a cunoaşte şi el pe acest boier interesant şi el îl recomanda la Viena, ministrului Cobenzl prin scrisoarea ce urmează[1]:

I.

Hochgeborner Graf,

Der wallachische Bojar Vakareszku, nach ihrer Landessprache Szeptar oder Landesgeneral, der die Ehre haben wird, Euer Excellentz dieses Schreiben zu überreichen, geht in den Angelegenheiten seines Herrn, des Hospodars von der Wallachey, nach Wien, und hat mich um meine Empfehlung an Euer Excellentz ersucht. Ich habe mich der Entrichtung dieser an mich verlangten Gefälligkeit um so weniger entziehen zu können geglaubt, da ich einerseits durch nachbarliche Pflichten, anderseits durch die Betrachtung, dass er, wenn er will, den siebenbürgischen Sachsen eben so sehr nützen, als im entgegengesetzten Fall schaden

[1] Ea nu se află în culegerea scrisorilor luĭ Bruckenthal, care s'a tipărit în „Archiv des Vereines für siebenbürgische Landeskunde“, 1904-5. — Cf. pentru călătorie *Istoria literaturiĭ romîne în veacul al XVIII-lea,* II, p. 136 şi urm.

kann, mich einigermassen dazu vor verpflichtet gehalten. Indem ich aus diesen Rücksichten hiemit sein Verlangen erfülle, und im Vertrauen auf die alte, mir von Euer Excellentz gütigst geschenkte Gnade und Gewogenheit, Euer Excellentz zu bitten mir die Ehre gebe, in vorkommenden thunlichen Fällen, ihm Gewogenheit und geneigten Willen zu erweisen, — rechne ich es mir übrigens zu vorzüglichen Vergnügen, bey dieser Gelegenheit, Euer Excellentz das Bekänntniss meiner alten Hochachtung erneuern und um die Fortsetzung Ihrer Gnade bitten zu können. Ich aber habe die Ehre, mit besonderer Verehrung zu seyn

Euer Excellentz

Hermannstadt, den 28-ten Jenner 782.

ganz gehorsamster Diener

Baron Bruckenthal.

An des tit. Staats-Vice-Canzlers Grafen v. Cobenzel Excellentz.

II.

Domnul fu mazilit, fără zăbavă, pentru fuga fiilor săĭ, și, trebuind să plece la Constantinopol, el cere, prin plîngerea ce urmează, înnapoierea fiilor săĭ:

Eccellenza,

Poichè dal primo momento della mia afflizione V. E. si è degnata interessarsi tanto in mio favore, senza ommettere di ringraziarla per quanto fin ora si è adoperato, vengo con questa a parteciparli il colmo della mia disgrazia, supplicandola a radopiare premure, poichè il bisogno estremo lo richiede in favore d'un angustiato Padre.

Eccomi finalmente, in cotesto giorno, deposto dal Principato, ecco li tristi frutti della inconsiderata fuga e del ritardato ritorno dei miei figli. Al caso atroce non rimane ciglio asciuto, anche delle persone più indiferenti; solo il cuore di miei figli si mantiene indurito. La Sublime Porta à creduto a proposito dismetermi dell' impiego, e,

benchè ciò sia stato con tutte quelle marche d'onore, in atenzione dei miei servigi, niente di meno vi è da temere le più funeste conseguenze se la solecita venuta dei miei figli non le arresta. Ecco dunque un padre e tutta una famiglia vittima d'un sconsigliato capricio, d'una inconsiderazione giovanile. Eccomi ridotto al duro passo di tornare a Costantinopoli in breve. Ma come ritornare senza li figli? No, non tanto agisce in me il timore delle inevitabili conseguenze, come l'amore paterno, per solecitare il loro ritorno. Se le mie circonstanze fano brecia nel cuore più insensibile, come non potrò sperare che oprino in quello di V. E., il di cui carattere distintivo è la bontà e la umanità? Se le preghiere dunque d'un padre smarritto, se le lagrime e singhiozi d'una angustiata madre, se le suppliche più umili di tutta una desolata famiglia meritano qualche cosa appresso V. E., la supplico, e, per quanto vi è di più sacro in cielo ed hà più caro sulla terra, la scongiuro a porgermi dita e vedere la maniera nella quale possa riavere gli fugitivi figli.

Egli è vero, Signore, che loro m'hano causato questo funesto colpo con la lora fuga; ma mi son figli, e solo chi è padre, sà di qual peso sia cotesto titolo nel cuore d'un genitore. Che non li tratenga il timore che io mai li rinfacci il loro fallo, nè le tristi resulte. Lo giuro: scordarò tutto, e li riceverò con viscere paternali. Ma che voglian lasciare il povero genitore la afflitta [madre] in circonstanze sì critiche, in così evidente pericolo, eccede li limiti della tirania. E più atroce se mi rende il colpo quando considero che viene dalle mani di miei figli. Che non li arresti il timore dei risentinenti della Sublime Porta, poichè questa, se il loro ritorno è solecito, fingerà di tutto ignorare, e non li pregiudicherà il loro mancamento in nulla, anzi rispetterà in loro l'augusta imperiale mano dela quale gli hò ricceuto; ciò che, al contrario, se si mostrasero ostinati, potrebbe quella atribuire il fallo a superiore impulso e vindicare il mancamento dei figli sopra il padre innocente. Queste riflessioni, ed altre che lascio alla consi-

derazione di V. E., la supplico a fargliele capire e mettere tutto in opera a fine che io possa consolarmi in un tempo nel quale si bisogna conforto. Spero questa gratia di V. E., e, pregandola compatirve al mio dolore, che mi rende molesto, con tutta considerazione e vera stima mi dico

Di Vostra Eccelenza

Umillimo ed obbligatissimo servitore:
Alessandro Principe, m. p.

Bucoreste, $\frac{14}{25}$ gennaio, 1782.

[Adresa pe copertă:] À Son Excellence Monseigneur le baron de Bruckenthal, conseillier intime d'État, comendeur de l'Ordre de St. Étienne et gouverneur de Sa Majesté Imperiale et Royale Apostolique dans la grande Principeauté de Transilvanie.

III.

Bruckenthal refusă însă pe beizadele, răspunzînd astfel:

Celsissime Domine Princeps!

Iustitiae administratio et praesidium quod Celsitudo Vestra, qua bonus vicinus, Transilvanis nostris, ab eo tempore, quo illius provinciae gubernaculum tenuit, non modo non denegare, sed singulari benevolentia et aequanimitate praestare dignata fuit, ad quaevis mutua vicinitatis officia me obstrinxerant.

A quo autem nuperi tristes Domus suae casus et vicissitudines, quibus paternae teneritudini acerbiores contingere haud potuerunt, moerorem et luctum super eandem diffundere coepissent, studium quaevis officia humanitatis exhibendi, compassione consincera iunctum, excrevit tantopere, ut omnes partes mihi cessas explere omnino annisus fuerim. Inter has animi sollicitudines, redditae mihi sunt pretiosissimae Celsitudinis Vestrae sub 24ª elapsi ad me exaratae litterae, raram humanitatem vicemque amaram, miseranda adflictione adspersam, undiquaque spirantes.

Patiatur Celsitudo Vestra sibi persuaderi, nihil me omnium eorum quae ad meas partes quodamodo pertinere et ad animi sui aegritudinem depellendam moeroremque leniendum facere poterunt, derelicturum.

De reliquo precor et opto cordicitus ut animi magnitudo, qua Celsitudo Vestra hucusque varias, ut natura humana fert, vitae fortunaeque vicissitudines constanter supportavit, hancce etiam tristem sortem viriliter vincere et perferre, Deo auxiliante, iuvet; indesinenti veneratione persistens

Celsitudinis Vestrae

Obligatissimus servus
Baron Bruckenthal, m. p.

Cibinii, die 2da februarii 1782.

III.

UN MANUSCRIPT DE LEACURĬ.

De curînd am căpătat un volumaş miscelaneŭ, care oferă un deosebit interes prin cuprinsul săŭ.
Iată din ce se alcătuieşte:

1. Calendar ce cuprinde într'ănsul întămplările şi vremile trecuţilor şi viitorilor anĭ, ce iaste pe o sută doĭsprăzăci anĭ, cari s'aŭ scris di pe altu prin sălinţa şi chieltuiala dum[nea]luĭ Cluč[erul] Barbu Viş[oreanu], în zilele prè-luminatuluĭ Domnŭ Io Alexandru Moruz V[oe]vod, şi Mitropolit fiind Preasfinţie Sa Dositheĭ, şi le-am scris eŭ, Venedict arhidiiacon, fiind dascal la numitu boer de sus, la Copăcenĭ; 1800, Ap[rilie] 25.

[Pe V°:]

Pentru cîte vîrste are omul, şi care sînt, şi cum să chiamă.

Cocon iaste omul dacă să naşte pănă la patru anĭ; copil să chiamă de la patru anĭ pănă la cincĭsprezece. Cătărigă este de la cincĭsprezece anĭ pănă la doaozăcĭ şi doĭ. Voinicŭ, adecă june, este de la doaozăcĭ şi treĭ de anĭ pănă la patruzăcĭ şi doĭ. Bărbat este dela patruzăcĭ şi doĭ de anĭ pănă la cincĭzăcĭ şi şasă. Iară bătrîn este de la cincĭzăcĭ şi şasă pănă la şaizăcĭ şi noao. Mator este de la şaptezăcĭ de anĭ pănă la optzăcĭ. De aciia maĭ multă neputinţă, şi durerĭ, şi boale.

2. Însămnare pentru dohtoriĭ, cum să să urmeze (fol. 17).

S'ar cădea la fieştecari domnŭ să aibă în casa luĭ puţine învăţătur[i] ale doftorilor la vreame de nevoe, la cari lesne să pot găsă în casăle lor, căč ceĭ politnič să îndestulează de la spiţărie pentru fieştecari boală, la întămplare sa.

Capitole:
Unsoare pentru neputinţăle omeneştĭ: unsoare din pelin.
Unso[a]r[e] într'acest chipŭ să să facă; unsoare din bobru.
Unsoare de presadè.
Unsoare din răme, cu care prinde peşte.
Unsoare de crin sau serabrin.
Unsoare din scorpiĭ sau din şărpĭ.
Unsoare pentru rănză şi stomah.
Unsoare de terpentin saŭ de spiganare.
Alte unsorĭ de Eghipet pentru focul luĭ Anton.
Unsoare de zgărcitura vinelor.
Unsoare la pieptŭ.
Unsoare foarte minunată pentru păr.
Unsoare ce iaste de obşte bună la toate.
Unsoare care omoară limbriciĭ.
Pentru purgaţiĭ unsoare.
Căndŭ are frigur[ĭ].
Altŭ felŭ pentru chinisisŭ.
Altele iarăş pentru fricur[ĭ].
Prafur[ĭ] ca să nu rămăe cuiburile frigurilor în om.
Pentru oprirea să nu verse cineva mult.
Pentru fierbinţală la om.
Pentru fierbinţală cu băntuială.
Căndŭ varsă multŭ copii ceĭ micĭ şi aŭ fierbinţală.
Alta pentru fierbinţală.
De durerĭ de capŭ.
Altŭ chip, cu chiminŭ.
Alta, cu crastaveţĭ.
Matca femei cănd cade de la locul eĭ.
Durerea după cea naşte muiarea.
Muiare cari nu poate naşte.
Căndŭ să umflă b...ile.
Muşchiĭ cănd vor cădè.
Boală din čupercĭ.
Căndŭ va muşca căini turbat.
Cănd pute gura omuluĭ.
Cănd va frănge măna saŭ pičorul.

Altŭ fel.
De muşcăturĭ de şarpe saŭ de năpărcă.
Bolnavul căndŭ are săte mare.
Căndŭ să roşesc albeţile ochilor.
La muiare când îĭ merge rănduiala mult d'innainte.
Altŭ chipŭ, cu răvent şi cu tămăe albă.
Altŭ felŭ, cu răvent.
Când să opreşte facere muereĭ.
Căndŭ să face albeaţa la ochiĭ omuluĭ.
De durerĭ de ochĭ.
Pentru curgere omuluĭ d'innainte.
Pentru tusă şi durerĭ de piept.
Pentru pecingine.
Altŭ chipŭ.
Într' altŭ fealĭ.
De muşcătură de şarpe.
Şi într' alt chip.
Căndŭ negresc dinţiĭ la om.
Când crapă buzăle.
Când face buba în gură.
Când are omul ochiĭ curaţ şı nu poate vedè.
Ce zgaibe dulcĭ.
De ceĭ răĭ.
De durerí de capŭ.
Căndŭ iaste omul încuiat la stomah saŭ la şăzut.
Altŭ chipŭ.
Pentru încuiare ce nu poate omul chinic *(sic)* saŭ dobitoculŭ.
Pentru limbricĭ.
Altŭ fel.
Prăvuşor când să face-va pă pičor saŭ de să va umfla.
De celŭ peritŭ.
Pentru trănjĭ.
Altŭ felŭ.
Pentru orce boală va avea înlăuntru.
Omul ce să va înţepa şi va rămănea lemnul înlăuntru.
Pentru ca s[ă] doarmă omul.
Pentru rastŭ.

Altŭ chipŭ.
Altŭ fel.
De guturaĭ.
Cine are carne rea la rană.
Altŭ chipŭ.
Altŭ chipŭ.
Şi altŭ felĭ.
De tusă viechi.
Pentru gălbinare.
Pentru gălbinare când iaste pe faţa omuluĭ eşită.
Într'altŭ fel.
Altŭ fel.
Când te dor ochi şi sânt roşĭ.
De vătămătura bărbaţilor şi a muerilor.
De umflătura ţiţelor.
Când să opreşte ţiţa mueriĭ, după ce naşte copilu.
Într'altŭ chip.
Şi altŭ chip.
Muiare ce n'are ţiţă.
Altŭ felĭ.
Când iasă maţul la om.
Asămine la copiĭ micĭ.
Când nu aude omul.
Şi altŭ chipŭ.
Când dor urechile şi curgŭ.
Când va înghiţi omul lipitoare.
Pentru măsăle.
Păr, de să va face undevaş.
Doftorie pentru caĭ şi pentru alte dobitoace.
Pentru răe.
Pentru umflătură supt grumaz.
Pentru umflătură la pičoare şi la alte locur[i].
De sagnă.
De ceĭ răĭ.
Calul de va fi muşcat de şarpe.
De multe creşter[ĭ] pe pičoari.
La cal, de să va umfla pântecele saŭ închieturile.

De limbricĭ la cal.
Dacă iaste răpčugos.
Pentru albeaţă pe ochi caluluĭ.
Când iaste aprins calul.
Prafur[ĭ] pentru multe boale din lăuntru caluluĭ.
De nu va mănca calul bunŭ.
De alte durer[ĭ] la cal.
De să va bolnăvi calul şi pricina luĭ nu poate să o cunoască.
Ţânţar şi tăunĭ să nu muşce pe cal.
Doftorie de obşte la tot dobitocul.

Clistarĭ, ca să creiască sticla.
Altŭ chipŭ.
Cleĭ de brănză şi din var cum să s[ă] facă.
Metani, mănunche la bastoane şi imameli cum să s[ă] facă.
Osul ca să s[ă] moe la lucru.
Cĭară să s[ă] facă albă.
Cĭară să să facă verde.
Pentru purič, să-ĭ stringĭ la unŭ locŭ: iaste curiosŭ lucru.
Şi într' altŭ.
Stupĭ de primăvară, când năpădesc ceĭ strein[ĭ] pe aceaia.
Pentru şoareč, să fugă.
Comedie păsărilor.
Alt fel.
Altŭ chip, cu rachiŭ.
Pentru urşĭ ce vinŭ la prisacă.
Cum să face padvid de vişin[e].

La urmă se daŭ şi alte reţete şi prognosticurĭ cu privire la viaţa omuluĭ.

Pe V° foiĭ d'innaintea calendaruluĭ şi tratatuluĭ de medicină poporală[1], vine această notă de nuntă a proprietaruluĭ:

Leat 819, Martie 9. Să să ştie că în zioa de patruzecĭ de mucenicĭ am sosit eŭ, cel ce i să va vedea iscălitura la vale, în Copăcenĭ, într'o Duminecă, pă la patru ceasurĭ

[1] Cf. Grigoriu-Rigo, „Analele Academieĭ Romîne“ pe 1907.

din zi, şi venirea mea aŭ fost ca să văz pă dum[n]ei coconiţa Tiţa, fiica dum[nea]luĭ biv Vel Stol[ni]c Barbul Viişoreanul, a-m fi mie spre petrecere, de soţie, şi, a dooă zi, Lunĭ, cu ajut[o]ru luĭ Dumnezeŭ, dupre a noastră vedere în fiinţă, am făcut urmare de vorbă, şi am şi priimit foae de zestre, trimiţăndu-o şi la Bucureştĭ, ca să ne vie şi părinteştile blagoslovenii de la a mea dorită maică, dum[nea]eĭ cocoana Sultana Drac[a]ch[i], fiind solĭ din parte-mĭ un Petrache Manovicĭ, dăn neamul săŭ Sărbul. Eŭ am scris aicĭ, şi dupre a mea petrecanie să-m rămăie numele nemuritor, zicănd fiecare dăn ce vor citi: Dum[ne]zeŭ să-l erte, procĭ. *Cost[andin] Dracachi.*

Cu acest prilej am văzut şi alt manuscript cuprinzînd cunoscutul roman „*Filerot şi Antusa*", tradus din greceşte.

Ca probă a versurilor ce-l împodobesc, pe alocurea, dăm acestea cîteva:

Cînd de dimineaţă soarele răsare,
Roa, slăbindu-se, piere cu mirare,
Şi čara, de faţa focului cea mare,
De tot să topeaşte, slăbind foarte tare:
Aşa se topeaşte inima cea prinsă
Şi de a dragosti săğată întinsă.

În privinţa soarteĭ acestuĭ solid volum de 885 de paginĭ numerotate lămureşte această interesantă notiţă finală:

„La leat 826, Ghen[a]r[ie], 15, în Domniia Mării Sale Domn Io Grigorie Dimitrie Ghica Voevod, într'o Miercurĭ, în 13 ale luneĭ Ghen[a]r[ie], am mers la d[u]m[nea]luĭ Costache Clinceanu, fiiul du[m]isale biv Vel Stol[ni]c Răducanu Clinceanu[1], unde am găsit această istorie a luĭ Filerot şi a Anthusi, şi, rugîndu-l foarte, mi-aŭ dat-o, şi am cetit-o; din care îndulcindu-mă de ale lor patimĭ şi răbdare îndelungată, am scris şi eŭ, şi m'am iscălit; aceasta.
C[osta]nd[in] Rac[o]v[iţă].

De la acelaşĭ pare să fie ediţia în 12, din veacul al XVIII-lea, la *Pildelor filosofeştĭ*, pe care se înseamnă: „Aceste Pilde Filosofeştĭ ţe-am cumpărat de aicĭ, din Craiova, în t[1] unul, în vremea cînd mă judecam cu Sinescu pentru moşiia Piatr[a]; la leat 1810, Sept. 1".

[1] Tipograful.

IV.

DOUĂ ACTE PRIVITOARE LA UNIRE.

S'a vorbit mult în ultimul timp de Cuza-Vodă. Să ni fie iertat a împărtăşi cetitorilor noştri, dintre cari ceĭ bătrînì le vor ceti cu duioasă amintire, cele două scrisorĭ ce urmează, privitoare amîndouă la împrejurările ce precedară alegerea luĭ Cuza.

Originalele se află în Museul din Sinaia. Episcopul către care sînt adresate, e cel de Buzăŭ, un unionist mărturisit.

I.

Prea Sfinte Părinte,

Mă iertaţĭ, mă rog, pentru întărzierea ce s'a făcut pînă să răspunzŭ la plăcuta scrisoare a Eminenţieĭ Voastre. Pricina a fost că mă găteam de plecare pentru o treabă ce o amŭ la moşie. Acum lasŭ această scrisoare acasă, ca să se ecspeduiască îndată după pornirea mea.

Aşĭ fi doritŭ, Prea Sfinte Părinte, să vă pociŭ spune multe interesante despre cauza ţăriĭ, dar nu e nimica noŭ pentru noĭ în lumea politică. Cuvîntul Împăratuluĭ Napoleon, care s'a interpretat în maĭ multe felurĭ, nu adaogă, după părerea mea, nicĭ nu scade nimic din speranţele noastre. Comisariĭ se află încă, după toată probabilitatea, în aceaşĭ neputinţă de a se înţelege între eĭ. Şi nu ştiŭ de avemŭ să fimŭ desevârşit mulţumiţĭ de raportul lor, în cazul cînd se vor putea uni toţĭ la un raportŭ comun.

Aĭ noştriĭ urmează a încurca trebile noastre, în loc de a le descurca şi a le înlesni căile spinoase. Aŭ sositu aicĭ mulţĭ deputaţĭ dupren judeţe, şi era vorba să se facă o protestaţie în contra firmanuluĭ de închidere. Mi se pare însă că nu s'aŭ alesŭ maĭ mult de vre-o doozecĭ cu stăruinţă pentru pasul acesta. Ecsageraţiĭ totŭ nu se astîmpără şi

umblă să facă adunării ca să căştige maĭ mulţĭ partizanĭ pentru ideea de protestaţie. Guvernul are să le dea maĭ întiiŭ părinteştele sale poveţĭ, şi apoĭ, de nu s'or astîmpăra, o să fie nevoiţĭ să o apuce cu răul, ca să nu rămîie sub bănuială că încuragiază pe supt mînă nişte asemenea urmărĭ.

Pentru jurnalul de care ne a fostŭ vorba, mi se pare că n'are să se aleagă nimic bun. Crezŭ că şi domnul Ioan Văcărescul se căieşte că a apucatŭ să dea baniĭ. Dar în privinţa aceasta ar fi multe de vorbitŭ. Şi mă rog ca să maĭ aveţĭ răbdarea, Prea Sfinte Părinte, pînă voiŭ veni eŭ însumĭ la Buzeŭ, unde am de gînd să vă vizitezŭ peste vre o treĭ săptămânĭ.

Pînă atuncĭ, etc.

Bucureştĭ, 15/27 Ianuarie 1858.

A. G. Golesco.

II.

Prea Sfinte Părinte,

Comitetulŭ centralŭ alŭ Uniriĭ, deşi tîrziŭ, socoteşte de datoria sa cea maĭ netăgăduită a felicita în Prea Sfinţia Voastră pe păstorulŭ celŭ maĭ bunŭ alŭ Eparhieĭ Buzăŭ, care, în această epocă mare de regeneraţia Romînilorŭ, a datŭ frumosulŭ esemplu că ştie a preţui cu sanctitate înalta misiune ce Dumnezeŭ i-a încredinţatŭ.

Turma, Prea Sfinte Părinte, cunoaşte glasulŭ păstoruluĭ, şi Prea Sfinţia Voastră aţi electrisatŭ inimele tuturorŭ prin îmbrăţişarea cu entusiasmŭ a programeĭ de dorinţele Romînilor, subscrierea eĭ şi îndemnul de a se împrăştia în toată eparhia.

Biserica este coloana şi sprijinulŭ adevăruluĭ, şi, cîndŭ păstoriĭ eĭ sîntŭ zeloşĭ şi devotaţĭ, ca Prea Sfinţia Voastră, pentru binele şi fericirea Patrieĭ, atuncĭ adevărulŭ revarsă lumina sa dumnezeiască peste toţĭ fii eĭ şi aduce la cunoştinţă şi pe oile cele rătăcite din turma luĭ Hristosŭ.

Păstorulŭ, Prea Sfinte, este făcutŭ pentru Biserică, şi nu Biserica pentru păstorŭ; de aceea păstorulŭ celŭ bunŭ cată să-şĭ pue sufletulŭ pentru turma ce păstoreşte şi să nu

lese să treacă nicĭ o occasie fără să dea probe că ştie preţui sacra miluire cu care Dumnezeŭ l-a însărcinatŭ şi că nu pierde nicĭunŭ minutŭ din vedere totŭ binele ce poate face pentru oile turmeĭ sale.

Ţara noastră se află în ajunulŭ unuĭ viitor mare; este dar de datorie fiecăruia Romînŭ adevăratŭ a contribui din toate puterile sale spre a o face să se ridice la demnitatea eĭ, înfruntîndŭ cu bărbăţiă orĭce fel de ispită, cu care inemiciĭ bineluĭ comunŭ să silescŭ a răci inimile cetăţenilor.

Dumnezeŭ este mare şi a totŭ puternicŭ, Prea Sfinte Părinte. Elŭ nu va părăsi acest popor binecuvîntatŭ; îlŭ va înarma cu neînvinsa armă care a fostŭ scutulŭ şi apărarea sa în toate împrejurările cele grele; va îmmulţi numărulŭ aleşilor săĭ şi va însufla aceleaşi sentimente părinteştĭ tutulor copiilorŭ Bisericeĭ luĭ Hristosŭ, ca să imiteze frumosulŭ exemplu alŭ Prea Sfinţieĭ Voastre şi să conlucreze cu aceeaşĭ căldură şi devotamentŭ pentru binele şi fericirea ţăriĭ.

1857, Maiŭ 18.

Constandin A. Crezzulescu, Alecu Golescu (latine ambele), *P. I. Cernătescu, Nicolae Hristu* (cirilice), *I. I. Philippesco, D. Kariagdi, E. Predescu, Hr. Polihroniade, Grigorie Gr. Ghica, W. Paclian, Jorano, I. Pencicoff (idem), Al. Oresku, N. Nennovicĭ* (latine), *G. Costaforu, I. I. Philippesco.*

O MOȘIE A LUĬ MIHAĬ VITEAZUL: BÎRCA DIN DOLJ.

Întîmplarea mă face să cunosc rosturile uneĭ moşiĭ doljene care a fost o clipă a luĭ Mihaĭ Viteazul: Bîrca, din marginea Dunăriĭ. Moşneniĭ se răscumpărară cînd noul lor stăpîn se afla în părţile Rîmniculuĭ, la Ocne, înnainte de 1599, şi din actele lor, păstrate astăzĭ de urmaşĭ, aflăm de o petrecere a luĭ Mihaĭ în Vîlcea, unde oraşul de episcopie avea o biserică în mijlocul „tîrguluĭ", întemeiată de Pătraşcu-Vodă, tatăl cuceritoruluĭ[1].

Se ştie că singurul fiŭ al luĭ Mihaĭ, Petraşcu, zis în scurta luĭ Domnie munteană: Nicolae-Vodă, s'a însurat în pribegie cu Ancuţa fiica luĭ Radu-Vodă Şerban, alt fugar în Apus şi oaspete cu pensie al Împăratuluĭ, pentru care jertfise toate.

Din această căsătorie se născu un fiŭ, Mihaĭ, care dori, şi era chiar, să fie Domn[2], şi o fiică, Ilinca, măritată apoĭ cu Istrate Vistierul[3]. Aceasta şi mamă-sa neavînd bogăţia celeĭlalte fete a luĭ Radu Şerban, Elena, măritată cu Constantin Cantacuzino Postelnicul, luptară să strîngă, la 1640, fărîmile bogăţieĭ luĭ Mihaĭ-Vodă. Moşneniĭ, *cnejiĭ* din Bîrca, doĭ iuzbaşĭ din noua oştire de ţară şi doĭ boierinaşĭ, fură traşĭ la judecată pentru a li se lua pămînturile în puterea vechiĭ cumpărăturĭ. Eĭ scăpară însă la judecata luĭ Mateĭ Basarab.

Avem încă actul slavon al hotărîriĭ, şi, pe lîngă el, o traducere făcută la Vidin, la Diiŭ, de un preot, care capătă şi întărirea episcopuluĭ de acolo, Meletie, care, cum se vede, ştia foarte bine româneşte.

Reproducem traducerea, care e exactă, adăugînd în slavoneşte părţĭ caracteristice saŭ îndoielnice.

M[i]l[o]stiiŭ b[o]jiiŭ Ion Mateĭ Voivod, fičorul mareluĭ şi alŭ prea-bunuluĭ răposatuluĭ Ionŭ Basarabŭ Voivodŭ, datamŭ Domniia Mea ačastă poruncă a Domnii Meale pentru

[1] V. *Inscripţiĭ din bisericile Românieĭ*, II, Rîmnic: biserica Sf. Paraschiva.

[2] V. *Studiĭ şi doc.*, IV, tabla.

[3] Cu privire la dînsa v. Elie Nicolescu în *Noua Revistă romînă*, pe 1-iŭ Novembre 1901 şi Stoica Nicolaescu, în *România Nouă*, nl 1: *Studiĭ şi doc.*, IV, p. 245, nº LXXI.

satu Bărca dinŭ judeţulŭ Jăiuluĭ de-josŭ slug[iĭ] Domnii Meale moştenilorŭ (наследницїи) satuluĭ, anume Gĭurca Iuzbaşaĭ i Hrana Spatar [i] luĭ Pătru Logofătu i luĭ Stanŭ Iuzbaşăĭ i cu fraţiĭ lor i cu fičoriĭ [cîţĭ] Dumnezăŭ le va da, ca să fie alŭ lorŭ acestŭ satŭ Bărca ce scrie maĭ susŭ, peste totŭ hotarulŭ moşii Bărcăĭ, ca să ià venitulŭ moşii, dinŭ cămpŭ, dinŭ apă i dinŭ vie şi din şăzutulŭ satuluĭ şi din toate căte să vorŭ strănge peste totŭ hotarulŭ, dinŭ hotarŭ pănă înŭ hotarŭ păn[ă] in sea[ma] hotar[ă]lorŭ prea bătrăne, hotarŭ dinŭ apa Dăsnăţuiuluĭ dreptŭ pe măgura Spătăroaeĭ (спътъроае) în chituşŭ (ȣ китиш) i pe Deşratele *(sic)* (Dăşiratele) la Buţoca, din Buţoca în Căprariulŭ (кънрарю) i peste drumulŭ Mălici (= Mălaiuluĭ; мълаюлѹк) i pe drumu Diiuluĭ (дїюлшк) i la făntăna domnească i pe măgura Carăvanuluĭ (каръванȣлок) i pe ulmi Ploşci, la Popicĭ *(sic:* топлица), i pe Iacul Glaveĭ (лакȣл главе), la Bejănarĭ (беженари) i din Bejănarĭ în Geaminĭ (џѣмене) i pe măgura Ciuteĭ şi în grinŭdulŭ cu piiatra i pe măgura Cĭoariĭ, la Cet[ă]ţue, în Cuibulŭ Corbuluĭ (кȣюкȣл корбȣлок),— pentru [că] acestŭ satŭ Bărca, ce scrie maĭ susŭ fost-aŭ toţĭ oameni (şi cu) moşneanĭ (люде кнеѕи) maĭ nainte vreame, înŭ zilele altorŭ Domnĭ, apoĭ, d[upă aces]tea, căndŭ aŭ fostŭ în zilele răposatuluĭ Domnŭ Mihailŭ Voivodŭ, şi viindŭ satulŭ Bărca, eĭ toţĭ aŭ văndutŭ moşiia Domnuluĭ Mihailŭ Voivodŭ. După aceaia satulŭ Bărca iarŭ aŭ răscumpăratŭ moşiia înnapoĭ de la răposatulŭ Mihailŭ Voivodŭ, şi aŭ datŭ bani în măna Domnuluĭ Mihailŭ Voivodŭ aicĭ, în pămăntulŭ Domnii Meale, înŭ oraşŭ, în Rămnicŭ, în Ocna cea Mare[1]. Apoĭ în acea vreame Domnulŭ răposatulŭ Mihailŭ Voivodu aŭ făcutŭ cartea a Domnii Luĭ pentru răscumpărarea moşii Bărcăĭ, pentru că s'aŭ întămplatŭ de aŭ trecutŭ Domnulŭ Mihailŭ Voivod înŭ Ţara Ungurească[2] atuncea, într'acea vreame, şi s'aŭ mutatŭ dinŭ lumea ačasta; după răposatulŭ Mihailŭ Voivodŭ, căndŭ aŭ fostŭ înŭ zi-

[1] зде вь земле, ȣ варош гсдвоми ȣ Ръмник, шт код Велика Шкн... *(şters)*.

[2] спрез планен вь Ȣгрьска земле, и проводнсе шт мира сего.

lele Domnuluĭ Raduluĭ Voivodŭ, căndŭ aŭ venitŭ în Scaunulŭ tătăn[i-săŭ] Voivod, şi aŭ stătutŭ stăpănŭ şi Domnŭ Țărăĭ-Rumăneştĭ şi în Scaunulŭ moşu-săŭ răposatuluĭ Domnaluĭ Alicŭsandru Voivodŭ şi alŭ tătăni-săŭ Mineĭ Voivodŭ, după aĉasta Radulŭ Voivodŭ [aŭ trimesŭ] oamenĭ domneştĭ la satulŭ Bărca de aŭ cerutŭ banĭ de la moşneanĭ ca să-şŭ răscumpere moş[ia], săteani moşneanĭ aŭ venitŭ la Radulŭ Voivodŭ, şi aŭ arătatŭ cartea de la Domnu Mihailŭ Voivodŭ că aŭ răscumpăratŭ moşiia înnapoĭ, cu banĭ, şi aŭ de la Mihailŭ Voivodŭ hristovŭ *(sic)* la mănă, de [răs]-cumpărare cu marĭ mărturiĭ pentru Bărca cea Mare. După aĉasta, văzăndŭ Radulŭ Voivodŭ hristovulŭ Domnuluĭ Mihailŭ Voivodŭ, încă le-aŭ făcutŭ hristovŭ la măna sătea-nilorŭ din Bărca, ca să aibă bună pace de la Domniia Sa. După Radulŭ Voivodŭ aŭ vinitŭ Alixandru Voivodŭ Iliiaşŭ în Scaunulŭ Țăriĭ-Rumăneştĭ. După aĉasta, văzăndŭ Alixandru Voivodŭ Iliiaşŭ cumŭ că aŭ datŭ Radulŭ Voivodŭ hristovŭ la măna moşneanilorŭ, Berceanilorŭ, încă s'aŭ milostivitŭ, şi le-aŭ făcutŭ hristovŭ la măna Berceanilorŭ, şi aŭ înnoitŭ şi aŭ întăritŭ moşiia Bărca cu hristovulŭ Domnii Luĭ, fiindŭ şi părcălabi acolo Apoĭ, după aĉasta, căndŭ aŭ fostŭ înŭ zilele Domnii Meale, s'aŭ rădicatŭ Domna (госпожда) Ancuța, fata luĭ Şărbanŭ Voivodŭ, Domna (госпожда) luĭ Pătraşco Voivodŭ şi cu fie-sa Ilinca, nepota lui Mihailŭ Voivodŭ, fata luĭ Pătraşco Voivodŭ, care aŭ trecutŭ dinŭ Țara Nemțască aicĭ, înŭ pămăntulŭ Domnii Meale. După aĉasta, cocoana Ilinca (Єлинка), fata Domnii Ancuțăĭ, n'aŭ căutatŭ pentru sate şi pentru moşiile răposatuluĭ Mihailŭ Voivodŭ, care arŭ fi zicăndŭ, şi s'aŭ apucatŭ şi de Bărca cea Mare, ca să-ĭ fie moşie, pecumŭ că arŭ fi zicăndŭ că arŭ fi cumpărat-o moşiĭ săĭ cu banĭ, şi aŭ cerutŭ de la moşneanĭ banĭ ca să-şĭ răscumpere moşiia, şi aŭ venitŭ naintea Domnii Meale Gĭurca *iuzbaşa i Hrana Spătariu i Pătru Logofătu i Stan iuzbaşa, şi aŭ stătutŭ în Divanul mare cu Doamna Ancuța, Doamna luĭ Pătraşco Voivod; față aŭ fost şi cocoana Ilinca .... aruncat înnaintea Domnieĭ Meale*

treĭ hrisoave de la treĭ Domnĭ, şi am cetit... moşii Bărca, cu veliţi boiariĭ aĭ Domnii Meale, şi am judecatŭ... dreptate şi pre leage, dinpreună cu toţĭ veliţiĭ boiarĭ aĭ Domnieĭ Meale... adevărat că s'aŭ dat toţ bani de pe moşia Bărca în măna[1] răposatuluĭ Mihailŭ Voivodŭ pentru ačastă moşie, care i-aŭ luatŭ săngurŭ Mihailŭ Voivodŭ [cu] măna luĭ; văzîndŭ Domniia Mia şi cu boiari Domnii Meale şi cetindŭ hristovulŭ Raduluĭ Voivodŭ şi hristovulŭ luĭ Alixandrulŭ Voivodŭ, pentru ačasta, văzăndŭ hristoavele acestorŭ Domnĭ, amŭ făcutŭ şi eŭ cartea a Domnii Meale pentru moşiia Bărca, şi amŭ datŭ la măna moşŭneanilorŭ Berceanilorŭ precumŭ că s'aŭ mărturisitŭ cnezĭ... uluĭ că aŭ fostŭ a lorŭ maĭ dinainte vreame. Iarŭ Domna Ancuţa şi ωтроковица *(sic)* Ilinŭca, дещера Domniĭ Ancuţăĭ, treabă cu moşiia Bărca să nu aibă, şi toată ruda răposatuluĭ Mihailŭ Voivodŭ să să pue josŭ. Şi această poruncă a Domnii Meale să nu să clătească de niminea, să fie neclătită. Şi amŭ făcutŭ ačastă poruncă pentru înnoirea cărţilorŭ şi întărirea, şi, viindŭ alţĭ Domnĭ, i verĭce judecătorĭ care să va întă[m]pla a fi stăpănitorĭ Ţăriĭ-Rumăneştĭ i pămăntuluĭ rumănescŭ, aŭ din striinĭ saŭ di[n] rudeniia nostră, saŭ din altŭ neamŭ, pentru ačasta i pentru înnoirea i pentru întărirea, vorŭ şti cartea Domnii Meale: care va căuta cartea Domnii Meale, pre acela Domnul să-lŭ cinstească şi să-lŭ păzască întru Domniia luĭ şi în odihna sufletuluĭ luĭ. Iarŭ care să va întămpla a nu ţănea şi a nu întări ačastă carte a Domnii Meale, ci o va călca şi o va strica şi o va lăsa la uitare, acela să fie procletŭ şi anatima şi afurisitŭ de treĭ sute 18 sfinţĭ părinŭţăĭ care aŭ fostŭ în Necheia, şi să aibă... cu Iuda şi cu Ariia. Şi după ačasta iată amŭ pusŭ credinčosă mărturiĭ veliţiĭ boiariĭ Domnii Meale: jupan Dragomirŭ Velŭ Banŭ, jupanŭ Dumitru Dudescu Velŭ Vornicŭ, jupanŭ Preda Velŭ Spătarĭ, jupanŭ Stroe Velŭ Vistiiarŭ, jupanŭ Socolŭ Velŭ Crucearĭ, Radulŭ Mihalcea Velŭ Comisŭ, i

[1] Partea aceasta nu se maĭ poate ceti în traducere; o ieaŭ după o copie nouă.

Marco Velŭ Păharnic i jupanŭ Costandinŭ Velŭ Pitarŭ [= Postelnic], şi ispravnicŭ Radu Velŭ Logofătŭ. Şi amŭ scrisŭ eŭ, Lăpădatŭ Logofătŭ, ačastă poruncă înŭ oraşulŭ Tărgoviştei, cu porunca Domnuluĭ Mateĭ Voivodŭ. Ačasta.

Leatŭ de la Adamŭ Septemviri 18 [= April 28] 7150 [1642]. [Monogramă; reprodusă şi în traducere.]

Mateĭ Voivodŭ.

Ačastă copie amŭ tăl[mă]cit-o eŭ, popa Muşatŭ, în zilele luĭ Iosifŭ Înpăratŭ.

Eŭ Melentie Vlădica, alŭ oraşulŭ Diiuluĭ, martorŭ.

Cu vremea, moşneniĭ daŭ o parte din moşie „nu ştiŭ, cu vînzare saŭ, precum am înţeles, cu zălogire", mănăstiriĭ Sadova; altă parte, spre Bărcuţa, către „neamul Bălăcioiuluĭ". Ajungînd proprietar pe locul Sadoveĭ negustorul Hagi Ienuş din Craiova, încep certele pentru hotărnicie, la 1816.

Soarta moşnenilor iĭ făcu să ajungă, mulţămită unuĭ întreg şir de încălcărĭ şi samavolniciĭ, clăcaşiĭ luĭ Alexandru-Vodă Ghica. Eĭ îndreptaŭ la 1851 către dînsul această plîngere:

Mult milostive Doamne,

Pentru nedreptatea ce s'aŭ întrebuinţat asupra pricini de judecată ce am avut cu Costandin Brătăşanu, Nicolae Mosh şi cu casa răposatuluĭ Hagi Enuş, pentru dreapta noastră moşie din hotaru Bîrca, ce ni s'aŭ hrăpit, şi maĭ la urmă, s'aŭ fost cumpărat de Măriia Ta.

Numaĭ temătoriĭ de Dumnezeŭ să vor pătrunde şi se vor uimi, căcĭ noĭ, judecîndu-ne cu numiţiĭ în Domniia Măriei Sale Grigorie Ghica, s'aŭ dat luminată hotărîre din anul 1825, ca să ne luăm hotarnic şi inginer cu a noastră cheltuială; care, împreună cu fostul hotarnic al lor, d. Sărdar Iordache Oteteleşanu, cel care ne năpăstuise, i cu numiţiĭ, să tragă tot hotarul, şi alegînd toată suma ce s'aŭ fost vîndut de neamul nostru, ce va maĭ prisosi [să fie pămîntul] nostru. Pe acel temeiŭ am fost şi luat hotarnic pe răposatul Medelnicer Portărescu, şi inginer cu plată, care, mergînd în multe rîndurĭ la faţa loculuĭ, putinţă nu a stătut ca să-ĭ aducă pe protivniciĭ noştr şi pe hotarnic Murind Portărescu, am luat pe fiul dumisale, Pitarul Dimitrie, pe care l-aŭ priimit şi Sărdarul Iordache de bun; apoĭ, ce aŭ fost pricina, nu ştim; că nicĭ cu acesta n'aŭ venit în faţa loculuĭ. Noĭ, neîncetînd cu jelbĭ a-ĭ supune ca să vie asupra hotărniciei, ne-am pomenit cu un Serdarul Iordache Măcescu viind în faţa loculuĭ împreună cu un inginer: ni-aŭ zis că

ar fi vechilul Măriei Tale asupra hotărniciei, și, mergînd cu noĭ ca să-ĭ arătăm semnele moșieĭ, ni-aŭ arătat că este hotarnic luat de noĭ, și, pentru Pitarul Portărescu, ni-aŭ spus că n'aŭ fost priimit Stăpîniriĭ de hotarnic, fiind nevîrsnic (om peste 40 de anĭ aĭ vîrsteĭ). Pentru a căruia miralnică și silnică urmare răspunzîndu-ĭ ce ni s'aŭ cuvenit, ne-am și întors acasă, și aŭ plecat și numițiĭ, și, aflînd că ar fi dat hotărnicie prin care ne-aŭ stins de pe fața pămîntuluĭ, ne-aŭ și chemat c. înnalt Divan spre înfățișare, și, trimețînd pe doĭ din parte-ni, nu i-aŭ maĭ înfățișat, ci aŭ dat în lipsă-ni hotărîrea cu n-l 21 din anul 1841, prin care aŭ judecat maĭ mult luminata hotărîre de maĭ sus,— urmare și aceasta în potriva legiuirilor, prin care ne retează din fața pămîntuluĭ, și, apelarisind în sorocul de opt zile, pănă astăzĭ nu ne-am maĭ văzut chemațĭ...: de atîta ne-am pomenit cu d-l supt-cîrmuitorul, din poruncă că ne-aŭ supus de am plătit clăcĭ arendașuluĭ moșieĭ Bărca, a Măriei Tale, și tocmaĭ acum ne pomenirăm că ne apucă să plătim și leĭ optsprezece miĭ.

Măria Ta! Această pricină aŭ hotărît-o fratele Măriei Tale! Noĭ pe Măcescu nu știm să-l fi luat hotarnic, ci numaĭ pe ceĭ numițĭ; noĭ nicĭ hotărnicia Măcesculuĭ pănă astăzĭ nu am văzut-o. La înnaltul Divan am trimis vechilĭ din parte-ni, și, neînfățișindu-ĭ, s'aŭ dat hotărîre în lipsă-ni, prin care ne năpăstuiește, osîndește și hotărăște în potriva luminateĭ hotărîrĭ. Apelație în sorocul legiuit am dat, s'aŭ priimit, și pănă astăzĭ n'am maĭ fost chemațĭ. Noĭ cu moșie și noĭ astăzĭ fără moșie, noĭ moșnenĭ și astăzĭ clăcașĭ, noĭ cu sume de tot felul de dobitoace, și, vînzîndu-le silnicește, de am plătit clăcile arendașilor, ne aflăm ceĭ maĭ săracĭ, și, pe lîngă acestea, ne maĭ apucă și de simțitoarea sumă de banĭ, să o maĭ răspundem. Credem că maĭ mare năpăstuire nu se va fi urmat în țara aceasta, precum și ca Măria Ta nu este maĭ milostiv altul.

Ni-aĭ fost și ni eștĭ stăpîn creștin, și, pentru că nădăjduim că nu te veĭ bucura ca să priveștĭ atîtea suflete mugind, alergăm maĭ întîiŭ la Măria Ta, ca să te milostiveștĭ a nu ni se hrăpi multul saŭ puținul pămînt ce vom avea, care ne scapă de baniĭ ce ni se cere și de a fi clăcașĭ (cu toate că Serdarul Măcescu ni zicea că avem drepțĭ stînjenĭ de pămînt numaĭ șaptezecĭ și cincĭ; dar noĭ n'am voit a-ĭ priimi).

De voeștĭ a face biserică, fă-o —, adică privește cu denadinsut dreptatea noastră, și nu cerem maĭ mult decît a ni se da voie ca să luăm hotarnic și inginer, și, dacă și acesta se va uni cu hotarnicul prigonitorilor, atuncĭ cu a noastră mulțumire ne vom vinde și copilașiĭ, și vom plăti orĭce ni se va cere.

Luminate Doamne! Iea-ni din picere îndelungatele drumurĭ ce o să maĭ călcăm ca silițĭ; privește, milostive Doamne, și la nenumăratele suflete ce se roagă luĭ Dumnezeŭ pentru Măria Ta; arată-țĭ

mărinimea cu nişte sărmanĭ, saŭ cum Duhul Sfînt vă va luminà pentru îndulcirea soarteĭ noastre.

Fiind aĭ Înnălţimiĭ Tale ceĭ maĭ supuşĭ şi plecaţĭ sclavĭ:

Noĭ, toţĭ moşneniĭ Dobreştĭ şi Mărculeştĭ, la Bărca, sud Dolj.

1851, Octomvrie 30.

[Decisie:] Acĭastă moşie nemaĭ fiind supt stăpînirea M. Sale prinţuluĭ Ghica, prin urmare iscăliţiĭ aicĭ se vor arăta cu jalbă la locul competent pentru drepturile lor.